

Grønland, minedrift, selvrespekt

Af Erling Høegh

Gennem år har vi i Grønland håbet på, at der i Grønlands anstrengte erhvervssituation præget af klimaforværring, tilbagegang i fiskeriet og beskæftigelsesproblemer skulle dukke alternative erhvervs- og indtægtsmuligheder op. De sidste dages meddelelser om, at der nu synes udsigt til, at der ved Sorte Engel-fjeldet i Umanak-distrikt er udsigt til det første store mineraludvindingsprojekt efter kryolitten i Ivigtut, der vel må siges at være inde i en – omend langstrakt – afviklende etape. Grønlands Landsråds repræsentanter vil i den kommende måned blive detaljeret orienteret om det koncessionsudkast, der er udarbejdet i København gennem samtaler mellem det interesse-rede selskabs repræsentanter og Grønlandsministeriet. Jeg benytter lejligheden til at komplimentere departementschef Erik Hesselbjerg, der i første række har tegnet Danmark i disse forhandlinger, og det af grønlandsministeren nedsatte udvalg for det indtil nu klogt gennemførte forberedelsesarbejde, der har været karakteriseret ved, at man har taget sig den fornødne tid til at opnå det bedst mulige resultat.

Men samtidig må tiden nu være inde til at gøre tre ting klart:

1) Grønland og Grønlands Landsråd må nu sikres direkte og intim kontakt med det videre forberedelsesarbejde. Jeg agter over for ministeren for Grønland at gøre dette gældende og anmode om, at landsrådet får en repræsentant eller kontaktperson i det koncessionsudvalg, der er nedsat af ministeren. Vi må have denne repræsentant eller kontaktperson af saglige grunde – vi har et berettiget krav på det – og af politisk-psykologiske grunde, sådan at der ikke bliver fjerneste anledning til rygtedannelse i Grønland om, at der i dette vigtige spørgsmål besluttet hen over hovedet på grønlænderne.

2) Det må gøres indlysende, at der vel nu er ved at komme gang i sagerne, hvad udnyttelse af naturrigdomme i Grønland angår, men at noget økonomisk-mirakuløst ikke er lige om hjørnet. Lad os sige og håbe på, at der måske kan begynde at være penge i sagen omkring midten af 70'erne. Der forestår for det interesserede selskab en lang

og uhyre investeringskrævende indkøring og et omfattende undersøgelsesarbejde. Den hellige grav er endnu langt fra velforvaret.

3) Vi må allerede nu tage fat på det betydningsfulde spørgsmål om placeringen af de indtægter, som – hvis alt går efter ønske – bliver resultatet af den indsats, der nu synes at forestå.

Her må vi fra grønlandsk side på den ene side være klar over, at vi ikke efter at have set milliardbeløb tilgå den grønlandske landsdel fra den danske statskasse kan eller bør regne med, at kommende mineindtægter umiddelbart er at betragte som grønlandske indtægter. Udgifter til drift og anlæg i Grønland har været rigsudgifter. Indtægter fra landsdelen er på samme måde at betragte som rigsindtægter. Ethvert andet synspunkt vil ikke være fair, ja det vil være urealistisk og vil kunne få langtrækkende og u hensigtsmæssige politiske konsekvenser.

Men når det er sagt, må det også siges, at Grønlands Landsråd og dermed landsdelen – ikke de enkelte grønlandske kommuner – på den ene eller anden måde må have indiskutabel andel i det forventede provenu, sådan at det omsider kan fornemmes i Grønland, at vi – grønlænderne – bidrager indtægtsmæssigt og vel valutamæssigt til den dansk-grønlandske fælleshusholdning, og sådan at penge tjent i Grønland umiddelbart indgår i landsdelens videre opbygning. Hvad dette vil betyde moralsk, psykologisk og politisk i den grønlandske modningsproces, er ikke til at måle. Vi vil kunne løfte hovedet, og talen om det ligeberettigede landsmandskab – og partnerskab – vil kunne blive en levende realitet for os. Det har vi i en grad, som vel kun få danskere vil kunne forstå, behov for.

Lad os få taget fat på det problem jo før jo hellere i lyset af synspunkter, jeg her har skitseret.

Og lad os så i fællesskab arbejde for, at Sorte Engel-projektet i Umanak-distrikt kun er begyndelsen til en ny æra i det dansk-grønlandske samarbejde. For grønlænderne er der her ikke blot tale om et spørgsmål om penge. Det er et spørgsmål om selvrespekt. Det er et spørgsmål om at komme ud af den ensidige modtagerposition, som ingen ansvarlige danskere ganske vist har revet os i næsen, men som dog har været en tyngende kendsgerning for os.

(Berl. Tid. 30.-10. 70.)